

שאנה צריכה לגופה היא וגם חופר כלאחר יד הוא אף על פי כן אסור מדברי סופרים<sup>11</sup>:

**שולח דברים האסורים בשבת משום השמעת קול וכו' מ' סעיפים:**

**א** אסור להשמיע קול של שיר<sup>12</sup> אלא בפה בלבד<sup>13</sup> אבל לא בדבר אחר<sup>14</sup> גזרה שמה יתקן כלי שיר<sup>15</sup> ואיזהו קול של שיר כל שמתכוין להשמיעו בנעימות קצת כדרך שיר כגון מה שנותנים מים בכלי מלא נקבים ומטיף על כלי מתכת כפוי טיף אחר טיף טיף כדי שישמעו קול נעים כשביל החולה שישן שקול נעים מרדימו אסור לעשות כן אלא לחולה בלבד אבל לא לבריא מפני שהוא כעין קול של כלי שיר<sup>16</sup> ויש לגזור שמה יתקן כלי שיר אבל אם מטיף בחזק כדי שיקץ הישן מותר אף לבריא שאינו כעין קול של כלי שיר כיון שאינו בנעימה ובנחת<sup>17</sup> וכן להקיש על הדלת כדי שיפתחו לו<sup>18</sup> וכן כל כיוצא בזה מקול שאינו דרך שיר מותר להשמיעו<sup>19</sup>.

ויש אומרים<sup>20</sup> שאף על פי כן אסור להשמיעו בכלי המיוחד לכך גזרה שמה יתקנו<sup>21</sup> כגון להקיש על הדלת בטבעת הקבועה בה אף שאינו מכויין לקול של שיר ולכן אסור לשמש להכות על הדלת לקרא לבית הכנסת ע"י כלי המיוחד לכך אלא מכה בידו על הדלת<sup>22</sup> וכן נהגנו<sup>23</sup> ויש מקומות נוהגין שמכה בשבת בכלי אחר שאינו מיוחד לכך<sup>24</sup>.

ומכל מקום אין אסור בזה אלא כשצריך לקול זה והוא מתכוין להשמיעו בכלי המיוחד לכך אלא שאינו מכויין לקול של שיר אבל אם אינו מתכוין להשמיעו קול כלל באותו כלי מפני שאינו צריך לו כלל אלא שהקול נשמע מאליו כשנוטל הכלי כגון זוג שיש בו עינבל ומטבעת שיש בה עופרת משמיע קול מותר ליטלו ולהניחו אף שמשמיעים קול על ידו והי<sup>25</sup> ואפילו לילך לבוש בבגד שקבוע בו זוג המשמיע קול של שיר מותר<sup>26</sup> כיון שאינו מתכוין לכך<sup>27</sup>.

ומטעם זה מותר לתלות בשבת על הפריכת רצועה שבה תלויים פעמונים כדי להשמיע קול לאנשי בית הכנסת בשעה שמוציאים הספר תורה כדי שישמעו ויקומו שאף שזה התולה הפעמונים מתכוין שישמעו קול בשעת פתיחת הארון מכל מקום אותו הפותח הארון אינו מתכוין כלל כדי להשמיע קול<sup>28</sup> ואף אם היה מתכוין לכך אין לאסור כיון

גג ראה גם לעיל ס"א.

ח ב"י לרבה, ושכן פסקו ר"ף שם (לה, ב) ורמב"ם שם. ש"ע שם.  
ט אגור סי' תקח בשם ש"ת מהר"ל הירושתי סי' לה אות ד, ובי' ר"ה כתב האגור כי שם פסקו תוס' אות ר"ג. רמ"א סי' א.  
י ל' בשם שם.  
יא רמ"א שם.  
יב דרכי משה אות ג.  
יג מ"א סק"ג.  
יד מהר"ם מרשנבורג בתשובה, הובאה בהגהות מיימוניות שם. מור בשמו. מ"א סק"א.  
טו הגהות מיימוניות שם בשם מהר"ם. מ"א סי' שא סק"ה.  
טז אבל אם מתכוין לכך אסור ללבוש, כדלעיל סי' שא סב"א.  
יז מ"א סוף סק"א.

**סימן שלח**

א רבה עירובין קד, א. רמב"ם פל"ג ה"ד. ש"ע סי' א.  
ב מ"א סוף סק"ב. כדלקמן סי' ב.  
ג רמב"ם שם. מ"א סק"א. ראה לעיל סי' שח ס"ב ששמעתי זה הו' כלי שיר כלי שמלאכתו לאיסור. וראה לקמן סי' תתפ"ח מ"ה שתקיעת בשופר אסור משום ענבין החלו. ולענין מהיאת כפים – ראה לקמן סי' שלט ס"ב.  
ד רמב"ם שם. לבוש סי' א. וראה גם ביצה לו, ב. לקמן סי' שלט ס"ב.  
ה כרייתא שם לרבה ורש"י שם ר"ה בקול של שיר ה"ה ומשפך ור"ה וקא בני. מ"א סק"א.  
ז רבה שם ורש"י ר"ה וקא בני. מ"א שם.  
ז רבה שם. מור בשם רבינו תם (ראה תוס') שם ר"ה גזרה. וראב"ה (סי' תשעה). הגהות מיימוניות שם אות ב. ש"ע שם.

# הלכות שבת שלה

## תרומה

שהוא צורך מצוה שישמעו העם ויקומו והרי אפילו לצורך חולה שישן התירו להשמיע אפילו קול של שיר וכל שכן לצורך מצוה ואינו קול של שיר שהרי אינו בנעמימה ובגנתה<sup>1</sup> אלא שהוא בכלי המיוחד לכך בלבד:

**ב** וכל זה במשמיע קול ע"י מעשה<sup>10</sup> אבל בפיו מותר להשמיע קול של שיר אפילו אינו כדרך שיריה בפה אלא כקול כלי זמר או כקול צפור כגון אלו שקורין לחבריהם ומצפצפין כצפור<sup>11</sup> אע"פ שבאותו הצפצוף רגילין להנעים בשר<sup>12</sup> מותר לעשותו בשבת לפי שאין לגזור שמה יתקן כלי שיר אלא במשמיע קול ע"י איזה מעשה אבל לא ע"י פיו<sup>13</sup>:

**ג** יש מתירין<sup>14</sup> לומר לנכרי לנגן בכלי שיר בחופות משום כבוד חתן וכלה לפי שהוא צורך מצוה שזהו עיקר שמחת חתן וכלה<sup>15</sup> ובמקום מצוה לא גזרו על אמירה לנכרי<sup>16</sup> בדבר שאינו אסור לישראל אלא מדברי סופרים<sup>17</sup> כמו שנתבאר בס' ש"י<sup>18</sup> אבל אם נפסקה נימא בכבוד אסור לומר לו שיתקנה<sup>19</sup> שתוקן כלי הוא אסור של תורה<sup>20</sup> ואסור לומר לנכרי אפילו במקום מצוה כמ"ש בס' רע"י<sup>21</sup> (עיי' שם שאין למחות ביד המקולים) ושלם במקום שמחת חתן וכלה אסור אפילו לומר לו לנגן בכלי שיר ועכשיו נהגו להקל בזה<sup>22</sup> ואין למחות בידם מטעם שיתבאר בס' של"ט<sup>23</sup>:

**ד** זוג המקשקש לשעות עשוי ע"י משקלות אסור לערבו בשבת משום ששמיע קול של שיר<sup>24</sup> (ועוד שהוא כלי המיוחד לכך<sup>25</sup>) והוא צריך לקול זה ומחביון לו<sup>26</sup> אבל מבעוד יום מותר לערבו ולהבינו כדי שילך ויקשקש כל השבת<sup>27</sup> כמ"ש בס' רנ"ב<sup>28</sup>:

**ה** המשמר פירוטו והרעיו מפני היה ועוף לא יספוק<sup>29</sup> כף אל כף<sup>30</sup> ולא יטפח כפיו על ירכיו<sup>31</sup> ולא ירקד ברגליו<sup>32</sup> כדי להבריחם<sup>33</sup> בדרך שהוא עושה בחול<sup>34</sup> גזרה שמה יטול ציור וירדוק להם<sup>35</sup> לרשות הרבים<sup>36</sup> כדי להבריחם<sup>37</sup> ועכשיו שיש אומרים שאין לנו רשות הרבים גמורה אפשר שיש להקל בזה שאין גזרים גזרה גמורה<sup>38</sup> כמו שנתבאר בס' רנ"ב<sup>39</sup>:

---

**לד** כדלעיל ס"א, שיש אומרים גם בה כשאנו קול של שיר. וראה לעיל סי' רב סמ"ז: שאסרו להשמיע קול בשבת (בכלי המיוחד לכך) כמו שיתבאר בס' שלה.

**לה** כדלעיל ס"א.

**לו** אגוד סי' תקט בשם אביו.

**לז** סעף פו.

**לח** ברייתא עירובין קד, א. מור וש"ע ס"ה.

**לט** רש"י שם ד"ה יספוק, מור וש"ע שם. אבל ראה לקמן סי' שלט ס"ב וש"ג. וראה ב"ח סי' שלט ד"ה ומ"ש מנפחין. וראה פרישה סמ"ג.

**מ** מור וש"ע שם. וראה רש"י שם ד"ה לא יטפח ובשבת קמח, ב ד"ה מנפחין. וראה לקמן שם.

**מא** רש"י שם ד"ה זקק.

**מב** מור ולבוש ס"ד. וראה רש"י שם.

**מג** ברייתא שם. מור וש"ע שם.

**מד** רב אחא בר יעקב בגמ' שם. רמב"ם פ"ד הל"ב: ש"ע שם.

**מה** רש"י שם ד"ה שמה. מ"א סק"ו. וראה גם רמב"ם שם.

**מו** רש"י שם. מ"א שם.

**מז** מ"א שם.

**מח** סעף ה'.

---

**יח** מ"א שם בתחילת הכרוי.

**יט** שלטי הגבורים עירובין (לה, ב) אות ב. דרכי משה אות ה.

**כ** שלטי הגבורים שם. רמ"א ס"א.

**כא** מ"א סק"ב. וראה תורת מנחם התומעדותית תשנ"ב ח"א ע' 409, גם לענין שריקה בפה.

**כב** משמעות הלבוש שם.

**כג** מור בשם ראב"ה סי' תשצה. מרדכי ביצה רמו תרעו. הגהות אשרי ביצה פ"ה סי' ב. ש"ע ס"ב.

**כד** ראב"ה מרדכי ומור שם (אין שגחת חתן וכלה בלא כלי שיר). אילת וזבא ס"ק ב בשם מדר"ל הל' עירובין ס"ה.

**כה** ראב"ה שם. מור מרדכי שם.

**כו** מרדכי שם. וראה ראב"ה שם.

**כז** סעף יב.

**כח** מ"א סק"ד וסק"ה.

**כט** רש"י עירובין קג, א ד"ה משלשל. מ"א סק"ד. וראה גם לעיל סי' שב ס"ה.

**ל** סעף ה'.

**לא** רמ"א שם.

**לב** סוף ס"ב. וראה גם מ"א סק"ה.

**לג** ראה וברן וזבא סי' קיב; קדק. צ"ח אליעזר ח"ג סי' מז ס"ה.

# הלכות שבת שלה

## תרמו

ז אין שוחקן באגוזים<sup>ט</sup> ולא בתפוחים<sup>י</sup> וכיוצא בהם<sup>יא</sup> על גבי קרקע גורה שמא יבאו להשוות גמות שבקרקע<sup>יב</sup> במתכוין<sup>יג</sup> להכין דרך לגלגל האגוז<sup>יד</sup> או התפוח אבל מותר לשחוק על גבי השלחן<sup>טו</sup> או על גבי מחצלת<sup>טז</sup> אבל לא על גבי קרקע אפילו המרוצף<sup>טז</sup> כמו"ש בס"י של"ז<sup>טז</sup> גבי סיבת קרקע.

ומותר לשחוק בעצמות (שקרוין משי"ך) אע"פ שמשמיע קול הואיל ואינו מתכוונים לשירי<sup>יז</sup> וכל זה בשוחק דרך צחוק בעלמא אבל בשוחק כרי להריח אסור אפילו בשוחק בתם והסר (שקרוין גרא"ד או או"ם גרא"ד<sup>יח</sup>) מפני שדומה למקח וממכר<sup>יט</sup>.

ומכל מקום אין למחות בנשים וקמנים אפילו שוחקין באגוזים על גבי קרקע לפי שבודאי לא ישמעו ומוטב שיהיו שוגגים ואל יהיו מזידים<sup>כ</sup>.

ולשחוק בכדור<sup>כ</sup> נתבאר בסימן ש"ה טו:

ז אסור לשאוב מים בגלגל<sup>כ</sup> שמתוך שממלא בו בלא טורח<sup>כא</sup> יש לחוש שמא ימלא בו לנתו ולחורבתו<sup>כב</sup> או למשרה של פשתן<sup>כג</sup> לפיכך אם אין שום כסמך לא גנה ולא חורבה ולא בריכה לשרות בה פשתן מותר<sup>כד</sup> ואע"פ שהגלגל משמיע קול אינו קול של שיר<sup>כ</sup>.

ויש אומרים<sup>כה</sup> שלא אסרו אלא בגלגל גדול שמוציא מים הרבה ביהר בלא טורח והם גלגלים הקבועים בהם דליים הרבה סביב אבל בגלגלים שלנו שאין ממלאים בהם אלא מעט מותר אף אם יש שם גנה או חורבה או בריכה כסמך לו ויש לסמוך על דבריהם להקל בדברי סופרים<sup>כז</sup>:

ח מי שיש לו פירות בראש הגג ורואה מטר שבא אסור לשלשלם בשבת דרך ארובה שבגג<sup>כח</sup> מפני שמותר ברבר שאינו לצורך שבת<sup>כט</sup> ומעשה חול הוא<sup>ל</sup> וחלול לשבת אע"פ שבי"ט מותר כמו"ש בס"י תקכ"א<sup>ל</sup> אבל מותר לכסותו מפני המטר<sup>לא</sup> ואפילו

**טד** סעף פג.  
**טו** עירובין ק"ד, א. רמב"ם פכ"א ה"ה. ש"ע ס"ו.  
**טז** רש"י שם ד"ה גורה.  
**טז** גמ' שם. רמב"ם שם. ש"ע שם.  
**טח** אמיתר שם רע"ב ורש"י ד"ה תרי. ש"ע שם.  
**טט** ב"י ד"ה אין דולין, לדעת הרמב"ם שם, מרמז דאמיתר שם סע"א. ש"ע שם.  
**ע** גמ' שם לרבה.  
**עא** תוס' שם ד"ה נודה והרא"ש פ"ה ס' כ בשם ר"ת. מור. ש"ע בשם י"ד אונטרס.  
**עב** ראה אליה זוטא סק"ה.  
**עג** משנה ביצה לה, ב ורש"י ד"ה משילין וראה גם רש"י קבר, א ד"ה משילין מור וש"ע ס"ג.  
**עד** לבוש ס"ג מ"א סק"י.  
**עה** לבוש שם.  
**עו** סעף א.  
**עז** משנה ביצה שם לפירוש ר"י (ראה תוס' ביצה לו, א ד"ה ברובבלא), והביאו הרא"ש פ"ה ס" א והשוו. ש"ע שם. וראה המעם לקמן ס"י תקבא ס"ג (גבי יו"ט): מפני הפסד מנמנו התירו לו מרמז מועטת אע"פ שאין בה צורך יו"ט.

**מט** רב ירדה אביר רב עירובין ק"ד, א. מור וש"ע ס"ה.  
**נ** גמרא שם. ש"ע שם. וראה מ"ז סק"ג.  
**נא** ש"ע שם.  
**נב** גמ' שם לרבה. ר"ף שם הובא במור. רמב"ם פכ"א ה"ה. ש"ע שם.  
**נג** תוס' פכ"א, א ד"ה רילמא. לבוש ס"ה. וברלעיל ס' שב ס"ד רש"י.  
**נד** רש"י עירובין שם ד"ה לאשווי.  
**נה** רמ"א ס"ה. וראה גם לקמן ס' תרא ס"י.  
**נו** רבינו ירוחם י"ב ח"ו (עו, א) ושכן דעת הרמב"ם. ב"י ד"ה כתב רבינו ירוחם.  
**נז** משמעות לקמן הרמב"ם שם. וכן משמע מרמ"א שם.  
**נח** סעף ה.  
**נט** דרכי משה ס"ק ה. רמ"א שם.  
**ס** מ"א סק"ט.  
**סא** ב"י שם מורכבי האגוז ס' תקבא בשם ה"ר אליעזר ורמב"ם פכ"ג ה"ו. רמ"א שם.  
**סב** תוס' עירובין שם ד"ה רבי. ומג"ל ל"ת סה (כב, ב). והגדות מימנויות (קושפא) פכ"א. רמ"א שם. וראה גם לקמן ס' תרח ס"ה. לעיל ס' קטו ס"ג. וראה לקמן ס' שגמ סע"א י"ב בניין קמנים.  
**סג** ב"י שם. רמ"א שם.

# הלכות שבת שלח-שלט

## תרמו

לבינים הסדרים לבנין שהם מוקצים מותר לכסותן בפני הרקף<sup>ט</sup> בכלים המותרים בטלמול שהכלי ניטל לצורך דבר שאינו ניטל<sup>ט</sup> כמו שנתבאר בס' רע"ז<sup>ט</sup>:

מ מותר לתת כלי תחת הרקף בשבת<sup>ט</sup> ואם נתמלא שופכו ומחזורו למקומו<sup>ט</sup> והוא שיהא הרקף ראוי לרחיצה<sup>ט</sup> על כל פנים אבל אם אינו ראוי לבלום והרי הוא מוקצה ואסור בטלמול אסור לתת כלי תחתיו<sup>ט</sup> מפני שמכילו מהיכנו<sup>ט</sup> ואם עבר ונתנו מותר לטלמול במים המאוסים שבו<sup>ט</sup> כדי להוציאו משם אם הוא עומד במקום שישכיבו קבועה שם<sup>ט</sup> אם הוא במקום שישכיבו קבועה שם כמ"ש בס' ש"ח<sup>ט</sup> ואף על פי כן אסור לתנו שם לכתחלה על סמך שלבסוף יוציאנו וישפכנו ולא יבטלנו מהיכנו לפי שלא התירו בגרף של רעי אלא בדיעבד אבל לכתחלה אסור לעשות גרף של רעי<sup>ט</sup> אלא במקום הפסד כמו שנתבאר שם<sup>ט</sup>:

## שלט כמה דינים פרמיים הנוהגים בשבת וכו' י"א סעיפים:

א אין רוכבין על גבי בהמה<sup>א</sup> גזרה שמא יתחך ומורה<sup>ב</sup> להנהיג כמ"ש בס' ש"ה<sup>א</sup> ואין שומן על פני המים<sup>א</sup> גזרה שמא יעשה חבית של שיימין<sup>ב</sup> דהיינו כלי של גומא שאורגין אותו ועושים כמין חבית ארוכה ולמדוין לשוט כו' כמה דברים אמורים בגמר אבל בכלי מותרו שאין דרך לעשות חבית לשוט בה בכלי<sup>א</sup> אבל בכריכה שבחצר אסור<sup>ט</sup> מפני שכשהמים נעקרים כששט הרי הם יוצאים חוץ לכריכה והרי זה הומה לנהר<sup>א</sup> ואם יש לה שפה סביב מותר לשוט בה<sup>א</sup> שאמילו נעקרו המים השפה מחזרת אותם למקומם<sup>ב</sup> והרי זה הומה לכלי<sup>א</sup>:

ב אין מספקין כף על ירך ואין מטפחין כף אל כף<sup>א</sup> בין לשמה<sup>ט</sup> אפילו בגשואין<sup>ט</sup>

א סעיף כג.  
ד משנה שם. מור וש"ע ס"ב. וראה גם לעיל ס' רמב" ס"ט. ס' שכו ס"ד.  
ה גמ' שם. רמב"ם פכ"ג ה"ה. לבוש ס"ב.  
ו רש"י שם ר"ה הבית.  
ז רש"י שבת מא, רע"א. ור"ה שם (ד, כ) ר"ה תנו רבנן. ורמב"ם בבלחמות שם ר"ה אמר. ור"ן שם ר"ה תנו רבנן מור וש"ע שם.  
ח ר"ן שם. ש"ע שם. לבוש שם.  
ט ברייתא (נז, מוע"ב). מור וש"ע שם.  
י ר"ף שם (ז, מוע"ב). רמב"ם שם. רמב"ן בבלחמות שם. ר"ן שם ברע"ה ר"ף. ש"ע שם.  
יא גמ' מא, רע"א. מור וש"ע שם.  
יב ר"ף שם. ש"ע שם. לבוש שם.  
יג ר"ן שם לדעת הר"ף. ש"ע שם. לבוש שם.  
יד משנה ביצה ל, ב ר"ה וש"י ר"ה אין מטפחין ר"ה ואין מטפחין. שם ל, א ר"ה מטפחין ר"ה מטפחין. מור וש"ע שם. אבל ראה לעיל ס' ש"ה ולקמן ס' תשכד ס"א וש"נ.  
טו רש"י במשנה ביצה שם ר"ה ואין מרדיקין. תוס' קמח, ב ר"ה לא.  
טז משמעות ירושלמי ביצה פ"ה ה"ב. הובא בר"ף שם (ב, א) ורא"ש פ"ה ס' ג.

עח עולא שם לז, א. ר"ף שם (ב, א). רא"ש שם. מור וש"ע שם.  
עט ראה רש"י שם ר"ה ואפילו.  
פ סעיף ה.  
פא משנה ביצה לה, ב מור וש"ע ס"ה.  
פב ברייתא שם לז, ב ורש"י ר"ה וש"ע. מור וש"ע שם.  
פג רמב"ם פ"ה הב"ד, מנ"ש שם לז, א ושבת מג, א. ש"ע שם.  
פד רמב"ם שם. ש"ע שם.  
פה ר"ן ביצה (ב, רע"א) גמ' שם. הובא ב"ר ר"ה ונ"ש רבינו ולא נהרגא. יש"ש ביצה פ"ה ס' ג. מ"א סק"ב. וראה גם לעיל ס' רמב"ם ס"ג וש"נ. ס' שלה ס"ד. וראה לעיל ס' רמב"ם סק"א סק"א קרוב למזו.  
פו רמב"ם שם. ש"ע שם.  
פז ראה גמ' ביצה שם ורש"י שם ר"ה זיל. מ"א סק"ג. וראה לבוש ס"ה.  
פח ביצה שם.  
פט סעיף עב ובע"פ עז.  
צ יש"ש שם. מ"א שם. וראה מ"מ וציונים.  
צא סעי' ערזו. וראה גם לעיל ס' שלה ס"ד.

### סימן שלט

א משנה ביצה לז, ב מור וש"ע ס"א.  
ב גמ' שם. לבוש ס"א.